

Олег Гончарук

ORCID 0000-0003-1787-5244,

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Харківський національний університет внутрішніх справ*

РЕКУРЕНТНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПОБУДОВІ ТЕКСТІВ

У статті робиться загальний аналіз досліджень вітчизняних і закордонних вчених-лінгвістів щодо вивчення такого стилістичного засобу, як повторення. Надається характеристика явища рекурентності та його визначення. Наводяться теоретичні докази того факту, що рекурентність – один із основних синтаксично-стилістичних засобів у побудові текстів.

Ключові слова: рекурентність, повтор, мовний рівень, когезія, синтаксис тексту, стилістика тексту.

Постановка проблеми. У лінгвістиці явище рекурентності описується як одне із джерел збагачення стилістичних засобів мови. Навмисним і точним повторенням одиниць мови чи мовлення автору вдається посилити силу своєї думки, перебільшити свої почуття. Повтор – найпоширеніший, найдавніший стилістичний засіб у художній літературі, а майстри слова використовували його для вираження суб'єктивного ставлення до зображуваного об'єкта, для його оцінки, привернення уваги слухача чи читача. Рекурентність – це повторення текстових, композиційних чи тематичних одиниць з певною художньо-естетичною метою, відзначається у формі образно-тематичних повторів; найуживаніша синтаксично-стилістична фігура в мові художніх і публіцистичних творів.

Функція повтору – ефектно виразити авторське мовлення, конкретизувати думку, а головне – переконати в ній слухача чи читача. Існують лексичні повтори, морфологічні повтори, синтаксичні повтори, всі ці види повторів широко вживаються в мові усної народної творчості, художніх творах і публіцистиці.

Одиниці, що повторюються на будь-якому рівні, значущі в художньому і публіцистичному тексті, в інтернет-спілкуванні, в розмовній мові. Вони виокремлюються фонетично, інтонаційно та графічно, привертаючи до себе увагу реципієнта та завжди виражаючи важливі інтенції носія мови. Рекурентність визначається як фігура мови, яка полягає у повторенні звуків, слів і виразів у певній послідовності, тобто повтор різноманітний за структурою, проявляється на різних рівнях мови, його не слід розглядати, як це нерідко відбувається, в рамках лише стилістики. У системі повторюваних одиниць української мови важлива кожна ланка.

Мета дослідження. Зробити загальний аналіз досліджень українських і зарубіжних вчених-лінгвістів, присвячених вивченню повторень. За допомогою теоретичної бази довести, що явище рекурентності – одне із основних серед синтаксично-стилістичних засобів у побудові текстів.

Виклад основного матеріалу. Починаючи з другої половини ХХ століття літературознавці та лінгвісти починають виявляти величезний інтерес до явища повторюваності. Це пояснюється широкою поширеністю та багатогранністю цього феномену. Вона привертає увагу багатьох сучасних лінгвістичних дослідників.

тів, стає предметом їх досліджень у статтях та дисертаційних роботах. Повтор аналізується у структурі текстів української народної творчості [3], на основі аргументативних текстів [1], анафоричний повтор у мові сучасної української преси [2], розглядається також явища повторів у публіцистичних текстах [5].

Повторення є універсальним мовним засобом у більшості мов світу, тому воно розглядається дослідниками на матеріалі й української мови зокрема. У дисертаційному дослідженні З.О. Пахолок комплексно досліджуються структурно-семантичні, мовно-стилістичні та прагматико-комунікативні характеристики категорій повторень у мові та мовленні [8]. У роботі І.В. Соколової аналізуються прагматико-комунікативні характеристики повторів на прикладі англійських текстів-анонсів [10]. О.М. Петрик вивчає варіативний лексичний повтор [9]. Повтор може вивчатися у зіставленні на матеріалі кількох мов, наприклад української та англійської [6; 7]. Широке поширення повторів у художній мові пояснюється, на думку З.О. Пахолок, загальними законами організації естетичного цілого, які породжують їх у структурі художнього тексту [8, с. 11].

Багато лінгвістів різних держав з усього світу свого часу звертались до вивчення явища повторюваності. Так, американська дослідниця *Susannah Brietz Monta* розглядала це явище в релігії, зокрема в молитвах, обрядах, промовах, релігійних текстах [12]. Англійський філолог *Russ McDonald* зробив повний розбір творчості В. Шекспіра на рахунок фонетичних (слухових і буквенних) повторів [15]. У різних напрямках повторами також цікавились *Reca Benchez*, *N. Rampersad*, *Andrew S.C. Ehrenberg*, *D.T. Runia* [11; 16; 13; 17] та інші.

Вчені прагнуть розібратися в лінгвістичній суті повтору, дати йому загальну характеристику, уточнити семантику, сформулювати визначення. В одному з перших визначень повтор розумівся як текстоутворюючий прийом, який може бути дворазовим або багаторазовим формальним або семантичним відтворенням тих самих, подібних або протилежних мовних одиниць у різній послідовності в умовах достатньої тісноти ряду, щоб їх можна було помітити. Можна зазначити, що повтор – це неодноразова поява у певному відрізку мови мовної одиниці на певному мовному рівні. Повтор носить універсальний характер, але його семантика здебільшого стандартна. Також виявляється, що це мовне явище, побудоване на принципі повторюваності мовних елементів, які відповідають різним рівням мови та сприяють композиційно-смісловій організації тексту. Про повтор можна сказати, як про феномен, що дублює частину звукового комплексу, морфему, всього слова чи групи слів. Підхід до повтору, сприйняття його суті змінюється. Спочатку його включали в групу риторичних засобів, а потім, із виділенням стилістики, повтор стали розглядати як стилістичний засіб, точніше, як загальну назву ряду стилістичних прийомів.

Багато дослідників пишуть про функції повторів, називаючи серед них функції посилення, наростання, створення підтексту, створення фону. Повтори виконують текстоутворюючу, ритмоутворюючу, емоційно-експресивну, композиційну функції, пов'язуючи дистантно розташовані фрагменти тексту, акцентуючи певні семантичні, лексичні, звукові ряди або виділяючи ключові текстові фрагменти. З іншого боку, дослідниками постійно виявляються нові функції повторів. Наприклад, З.О. Пахолок зауважує, що повторення мовної одиниці мотивовано силою її семантичного потенціалу, що проявляється залежно від типу тексту, і називає цю функцію повторів структурною [8, с.22]. Як бачимо, семантика є основною силою, що породжує повтори, і яка дозволяє висловити образне світовідчуття мовця, його індивідуальну мовну картину світу, підкреслити будь-які деталі в описі, створити експресивне забарвлення.

Факт наявності повтору на різних мовних рівнях, тісний взаємозв'язок повтору як усередині одного рівня, так і між рівнями, надає системного характеру лексичному повтору як у парадигматичних, так і в синтагматичних відношеннях. Лексичні повтори виражаються повнозначними частинами мови, а також службовими словами (сполучниками, частками) та вигуками. Повтор іменних лексем використовується дуже широко і набув особливо великого значення як стилістична фігура. Під контактним розуміється повтор лексично схожих слів, розташованих безпосередньо одне за одним; дистантний повтор – це розташування лексем на відстані однієї від одної. Концентрованим повтором є дистантний чи контактний лексичний повтор багаторазового використання в тексті. Контактні лексичні повтори як засіб реалізації мовного задуму можуть бути представлені іменниково-прикметниковими прикладами тавтології. Сполучення такого типу найчастіше утворені лише з двох компонентів, один із яких головний, а другий – підрядний. Такий повтор дає можливість посилити за допомогою епітета того самого кореня зміст відповідного слова. Ці повтори характеризуються виділенням якісної ознаки, що має узагальнене вираження і будеться за принципом асоціативного перелічування, яке утворює в тексті відповідну структуру, що відображає хід думки [1, с.6]. Серед лексичних повторів, що забезпечують структурну зв'язність тексту можна виділити такі фігури, як анафора, епіфора, анепіфора, апанафора, хіазм. Анафора – повторювані елементи знаходяться на початку двох чи кількох речень. Завдяки багатогранності форм і стилістичних відтінків анафора збільшує семантичний мовний обсяг і є основою різноманітних образних уявлень. З кожним повтором наше мовлення набуває певного ритму і залишається на слуху у читача. Одна з переваг анафори – підсилення і аргументація. Вона володіє емоційно підсилюючим ефектом у художньому прозовому тексті. Епіфора – це такий різновид повтору, коли повторювані елементи розміщені в кінці двох чи кількох речень або абзаців. Анепіфорою називається стилістична фігура, яка зв'язує повтором окремих слів чи словосполучень початок і кінець суміжних мовних одиниць (абзац, строфа) або й однієї одиниці (речення чи віршовий рядок). Апанафорою називається стилістична фігура, яка зв'язує повтором окремих слів або словосполучень кінець попередньої мовної одиниці з початком наступної. Хіазм – це риторична фігура, яка полягає в хрестоподібній зміні послідовності елементів у двох паралельних рядах слів.

Дослідниками обговорюється питання про надмірність як властивість повтору. Дійсно, повтор у широкому розумінні – це надлишкове явище, проте його надмірність у номінативному плані є основою експресивності, яка притаманна повтору усіх рівнів. І надмірність, що зазвичай трактується в мові негативно, в системі повтору отримує позитивну оцінку. Повтор характеризується як елемент внутрішньотекстової симетрії, який формує структуру тексту і одночасно виражає категорії цілісності, надмірності, інформативності та стійкості. Експресивність повтору надмірна лише у номінативному плані. Повтор привносить певну інформацію, що має емоційно-експресивний зміст.

Особливо неприйнятним є поняття «надмірність» стосовно художніх текстів, у яких використовуються повтори. Тут категорія новизни інформації сприймається інакше, тому що неодноразове повторення будь-якої інформації свідчить про її контекстуальну важливість. Кожен новий повтор якоїсь деталі призводить до розширення її новими смислами, тоді лише раз відтворена інформація може залишитися нецікавою для основної думки повного тексту.

Рекурентність дуже значима із позицій прагматики. Завдяки їй вплив на читача посилюється як на емоційному, так і на логічному рівні. З розвитком

прагматичного спрямування у мовознавстві це явище почало привертати увагу дослідників. Г.Б. Козловська, аналізуючи прагматичні функції повторів в інформаційних газетних текстах, зазначає, що вони забезпечують зв'язність, фокусують увагу на предметі повідомлення, сприяють запам'ятовуванню інформації і її збереженні у довготривалій пам'яті [14, с.44]. Про повтор можна сказати, що це – найдавніший прийом промовистості мови, який непомітно впливає на підсвідомість і є дієвим засобом мовного маніпулювання. А основною метою повтору є посилення враження читача від того, що зображується. Це може бути як підвищення тривалості дії (руху, почуття, промови), так і передача надвеликої кількості, виходячи з того, про що пише автор.

Повтор може виявлятися на різних рівнях мови: фонетичному (звуковому та складовому), морфемному, словотвірному, лексичному, синтаксичному та семантичному. У основі виділення даних типів лежить принцип повторюваності певних одиниць різних мовних рівнів. Між повторами різних рівнів мови простежується тісний взаємозв'язок, і прийнято визнавати повтори за рівнями мови, хоча повторюватися можуть різні одиниці. Наприклад, на фонетичному рівні – звуки, склади, на лексичному – слова, семи, лексичні блоки. Саме представленість повтору на різних мовних рівнях робить його складним предметом для дослідження і допускає неоднозначність у розумінні його основних властивостей. Різноманітність видів повтору призводить до того, що аналіз мовного повтору представлений далеко неоднозначно, класифікації повторів будуються з урахуванням різних принципів і відрізняються послідовністю. Повтор, як мовне явище, все ще недостатньо вивчений, зокрема на основі українських аутентичних текстів, з відсутністю скільки-небудь повного задовільного опису його семантичної сутності.

При фонетичному повторі одиниця повторюваності – фонема, а промови – звук, крім того – склад. При морфемному повторі дублюється морфема, наприклад: «*Ой, весно, весно, весняночко, / Де ж твоя дочка-паняночка?*» (українська народна творчість). Лексичний повтор використовується для акцентування будь-якої думки того, хто говорить, для привернення уваги слухача, заповнення паузи, вираження згоди. Цей вид повтору може виражати не одну емоцію, а комплекс емоцій відповідно до своєї психологічної природи. За допомогою лексичного повтору можна передати та посилити емоційний стан: хвилювання, занепокоєння, обурення, образу. Він завжди пов'язується із загальною ідеєю посилення, кількісного наростання ознаки чи кількісного зростання згадуваних об'єктів. Лексичний повтор є показником тих чи інших кількісних відносин, виражаючи суб'єктивно-оціночне ставлення до описуваного стану справ. На синтаксичному рівні одиниці повторюваності – словосполучення та речення. Характеризуючи лексичний повтор, який всі дослідники називають найбільш поширеним у мові, З.О. Пахолок пише, що «повторення пов'язане з ідеєю міри та кількості. Семантика таких утворень модифікується для предметних значень – як множинність: «*Гроші, гроші: голodne, надішли мені грошей*»; для процесів – тривалість: «*А корабель усе йде і йде*», багаторазовість: «*Проходить день, минає інший*» [8, с.17].

Явище рекурентності, яке залишається однією із своєрідних властивостей емоційно-художньої мови, має важливе значення у будові речення кожної, окремо взятої мови. Тому це явище переважно є об'єктом стилістичного синтаксису. Воно передає значну додаткову інформацію емоційності, експресивності та стилізації і, крім того, часто є важливим засобом зв'язку між пропозиціями, причому іноді предметно-логічну інформацію буває важко відокремити від додаткової.

Рекурентність іноді називають і «подвоєнням», яка посилює значення слова в тому чи іншому відношенні. Ця можливість особливо чітко простежу-

ється у розмовній мові. У мовах світу слова-рекуренти найчастіше виступають як показники граматичної категорії множини імен, категорії розділових числівників, категорії найвищого ступеня прикметників або прислівників.

В останні роки значно зріс інтерес лінгвістів до вивчення синтаксису тексту як зв'язного повідомлення. Істотне місце у забезпеченні внутрішньотекстової когезії займають явища рекурентності. Значну роль у здійсненні зв'язності тексту грає також порядок слів – прямий чи інверсійний. Пов'язуючи слова між собою, порядок слів може відповідати не лише логіці об'єктивного розгортання думки, а й комунікативному завданню: вимоги смислового, емоційно-експресивного виокремлення певного елемента мови. В останньому випадку граматичний, прямий порядок часто поступається місцем інверсії, яка дозволяє з більшою ефективністю передати суб'єктивне ставлення до змісту повідомлення.

Дослідження оціночного відображення дійсності та її елементів, а також питань, пов'язаних з даним аспектом взаємодії мови, мислення та дійсності, висувається на одне з центральних місць у лінгвістиці. Пріоритетним напрямом дослідження стає вивчення суб'єктивної сторони мови, мовдусу, експресії, прагматики на рівні висловлювання та тексту, оскільки увага дослідників зосереджена на когнітивній та функціонально-комунікативній парадигмах. Не викликає сумніву той факт, що рекурентність як засіб, наділений яскравою експресією, також є цементуючим елементом тексту, бере участь у формуванні міжфразових зв'язків, служить засобом вираження таких центральних текстових категорій, як зв'язність і цілісність. Наявність досліджень з даної проблематики свідчить про те, що в сучасній науці про мову проблеми повторень, як експресивного та композиційного засобу, викликають зростаючий інтерес, зумовлений насамперед активними текстологічними дослідженнями, вивченням мовної особистості як учасника комунікації, дослідженням прагматичних аспектів мови, засобів посилення виразності мови на різних рівнях, способів ефективного впливу на сприйняття мови, загальними антропоцентричними та експансивними тенденціями науки про мову. У сфері лінгвістики нині дослідники зазвичай розрізняють різновиди повторень на всіх рівнях мовної системи: фонетичний (звуковий), морфологічний, лексичний, семантичний, синтаксичний. Кожен із вищезазначених видів має власну специфіку, а загальним є саме явище рекурентності певних одиниць мови: звуків, морфем, лексем, фраз. Усередині кожного рівня повтори класифікуються залежно від їхньої специфіки і стають спеціальними об'єктами досліджень. Крім того, можна диференціювати матеріально виражений повтор (фонетичний, словотвірний, лексичний, синтаксичний), і матеріально не виражений (семантичний).

Типи повторів також виявляють свої різновиди. Фонетичний повтор поділяється на артикуляційно-асоціативний, алітерацію, асонанс, паронімію, паронімічну атракцію, повтор, обумовлений римою. На морфологічному рівні виділяються словотвірний (кореневий та афіксальний) та формотворчий повтори. На лексичному рівні за місцем розташування в тексті диференціюється контактний і дистантний. Залежно від повторення слів однієї частини мови відрізняється повтор іменників, дієслів, прикметників, займенників, числівників, прислівників, слів категорії стану, часток, вигуків.

А.П. Загнітко, звертаючи увагу на реалізацію повтору в тексті, зупиняється на таких його основних функційних і класифікаційних різновидах:

- 1) на звуковому рівні організації вірша повтор окремих елементів або їхніх сполук увиразнює ліричну емоцію, виступає текстотворчим засобом, який концентрує навколо себе всі інші компоненти;

- 2) на лексичному рівні повтори представлені чи не найбагатше – як на рівні автосемантичної, так і на рівні синсемантичної лексики, причому відбувається накладання типології повторів на граматичному рівні (морфології і синтаксису). Повтори на власне лексичному рівні реалізуються в абсолютних повторах, синонімічних, омонімічних, антонімічних, а також в параномазії;
- 3) на морфологічному рівні (актуалізується повтор тієї чи іншої граматичної форми слова, повтор твірної основи, коли зміст увиразнюється парадигмою граматичних форм);
- 4) перехід до актуалізації повторів на синтаксичному рівні відбувається через полісиндетон – повтор сполучників. Найчастіше такий повтор ініціалізується. Також частотним у сучасній поезії є повтор синтаксичних структур» [4, с.201].

За характером зміни подібності змісту і форми виділяються стилістичні поста-ті з ослабленням схожості сенсу за збереження форми або з ослабленням схожості форми. На семантичному рівні розрізняють синонімічний, антонімічний, гіперогі-понімічний повтори, відносини семантичної похідності, відносини несумісності, семантичний повтор у структурі складнопідрядного речення. На рівні синтаксису виділяються синтаксичний, лексико-синтаксичний, семантико-синтаксичний повтори. Різновиди кожної із зазначених груп повторів диференціюються.

Існуючі нині лінгвістичні роботи відзначають поліфункціональність по-втору. Залежно від синтактико-композиційної організації мовного твору дослід-ники виділяють структурну та естетичну функції повтору, а залежно від значень, що передаються повтором – семантичну, з точки зору впливу на адресата – пра-гматичну, в рамках характеристики ідіостилу письменника в художньому творі – стилістичну, що включає, на думку дослідників, образотворче вираження, гармоні-зуючу, інформативну, експресивну, композиційну, а також низку інших функцій.

У дослідженні Т.В. Жук за основу прийнято класифікацію повторів за ха-рактером їхньої структурної організації. За цим критерієм дослідниця виділяє:

- 1) простий контактний повтор, який може бути виражений двочленним або тричленним сполученням слів, що виражають емоційно-оцінну тональ-ність висловлюваного;
- 2) розширений повтор – повторення мовної одиниці з конотаціями, які допо-внюють чи розширюють її зміст;
- 3) кільцевий повтор – повторення мовної одиниці на початку і в кінці оповіді;
- 4) повтор-підхоплення – повторення кінцевого елемента одного висловлю-вання на початку другого висловлювання;
- 5) ланцюжковий повтор – повторення мовних одиниць однієї за одною [3, с.12].

Щодо структурної організації авторка пропонує розрізняти такі види лек-сичних повторів: контактний – дистантний, концентрований – перманентний. Відповідно до розуміння лексичного повтору як поліфункційного засобу се-мантичного зв'язку тексту Т.В. Жук виокремлює такі види:

- 1) номінаційно-ланцюжковий повтор;
- 2) тотожний лексичний повтор;
- 3) синонімічний повтор;
- 4) антонімічний повтор [3, с.13].

Розгляд функціональних аспектів повтору може бути здійснено тільки в рамках цілого тексту, оскільки спочатку мова, а водночас і словесна культура, існують у фор-мі тексту, і текст є тією самою первинною комунікативно-мовною одиницею, з якої інші мовні елементи виводяться у вигляді лінгвістичного аналізу. У сучасному мовоз-навстві структурні особливості тексту, його конституюючі та текстоутворюючі фак-тори, міжфразові зв'язки, що забезпечують текстову єдність та цілісність, перебува-

ють у центрі уваги. Категорії тексту реалізуються за рахунок використання в тексті певних засобів вираження, що формують лексико-граматичну та семантичну структуру тексту. Очевидно, що повтор є одним із засобів вираження текстових категорій зв'язності та цілісності. Повтор як висловлювання текстових категорій зв'язності і цілісності знаходить найбільше свій відбиток у текстах тієї функціонально-стилістичної і жанрової власності, у яких автором тексту на перший план висувається експресія, «тиск» на адресата. До текстів, ключовою функцією яких є вплив, відносяться мовленнєві твори насамперед публіцистичного стилю, зокрема газетного.

Публіцистичний текст є концептуальним простором чуттєвих образів індивідуальної соціальної інформації, або індивідуально поданої інформації. Основними ознаками тексту газетної статті є наявність спільного мовного задуму, ціль автора, стійкість, поліфункціональність, діалогічність, адресованість, інтенційність. Саме тексти газетних статей, ключовою функцією яких є вплив на адресата, є багатим середовищем для функціонування експресивних синтаксичних конструкцій і, зокрема, явищ рекурентності як засобів вираження лінгвістичних категорій експресивності, емоційності, оціночності, інтенсивності, а також ряду текстових категорій. Особливість рекурентності як стилістичного прийому полягає у посиленні, закріпленні висловлювання у свідомості читача, в апеляції до його емоцій, почуттів, настроїв; це не тільки стилістична фігура, – це емоційно забарвлена модель тиску на підсвідомість читача, яка має вживатися у тексті у певному місці та у певний час. Тому основною стилістичною функцією цього явища, на наш погляд, є функція посилення емоційного і естетичного впливу. Сила такого впливу пояснюється не тільки звуковим і лексичним наповненням одиниць, що повторюються, але і неодноразовим контактним або дистантним повторенням тієї чи іншої мовної одиниці в межах певного контексту. При визначенні функцій мовних повторів необхідно враховувати наявність або відсутність контакту між одиницями, що повторюються, і контекст. Так, основною функцією контактних повторів, на нашу думку, є акцентування уваги читача на емоційності та експресивності висловлювання; а також створення гармонії тексту. Наприклад: *«Українська перемога має принести світу нові стандарти безпеки, новий досвід спільних дій та економічний потенціал, потенціал нових можливостей будувати і захищатися разом»* (Дзеркало тижня, 20.04.2023).

Висновки. Оскільки питання рекурентності лежить на стику різних дисциплін і наукових напрямів, воно не тільки не обмежує її теоретичного і практичного вивчення, але, навпаки, сприяє постійному пошуку нових дослідницьких аспектів.

Філологічний аналіз понятійно-категоріального наукового апарату в XXI столітті немислимий без загальнонаукової категорії рекурентності, без глибокого розуміння її онтологічної та методологічної сутності. Дослідження рекурентності дозволяє зробити висновок про її важливість не тільки для окремих галузей науки, а й для філологічного знання в цілому, а тому має розглядатися в світлі нових підходів до пізнання дійсності, що виникають на основі загальнонаукової категорії, співвідношення між категоріями окремих наук і філологічними категоріями.

Список використаних джерел і літератури:

1. Бекетова О.В. Структурно-семантичні та функціональні особливості фігур повтору в аргументативних текстах. *Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Сер. Філологія.* 1997. Вип. 5. С. 3-12.
2. Горобець І.В. Найтиповіші різновиди та прагматилістичні функції анафоричного повтору в мові сучасної української преси. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди.* 2018. Вип. 48. С. 238-243.

3. Жук Т.В. Лексичний та синтаксичний повтор в українській народній творчості: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2005. 18 с.
4. Загнітко А.П. Лінгвістика тексту: Теорія і практикум: науково-навч. посіб. Донецьк: ДонНУ, 2006. 289 с.
5. Івкова Н. М. Структурно-семантичні різновиди лексичного повтору в публіцистичному тексті. *Вісник Львів. ун-ту. Сер. Філологія*. 2004. Вип. 34. Ч. II. С. 284-291.
6. Кобзев М.В. Лексичний повтор в англійській і українській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17. Донецьк, 2014. 22 с.
7. Маліновський Е.Ф. Особливості функціонування простого контактного повтору у різних типах дискурсу. *Філологічні науки. Вісник Житомирського державного університету*. 2012. Вип. 65. С. 170-173.
8. Пахолок З.О. Категорія повторюваності: мовний та мовленнєвий виміри: автореф. дис. ... доктора філол. наук: 10.02.15. Київ, 2015. 36 с.
9. Петрик О.М. Варіативний лексичний повтор в аспекті перекладу. *Молодий вчений*. 2017. № 4.3 (44.3). С. 195-199.
10. Соколова І.В. Прагматико-комунікативні характеристики категорії повтору в текстах-анонсах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Харків: ХНУ, 2002. 21 с.
11. Benchez, Reza Repetitions which are not repetitions: the non-redundant nature of tautological compounds. *English Language & Linguistics*. Cambridge University Press, 2014. Volume 18. Issue 3. P. 431-447.
12. Brietz Monta, Susannah The Cambridge Companion to Literature and Religion. Cambridge University Press, 2016. P. 132-148.
13. Ehrenberg, Andrew S.C. Repetitive. *Advertising and the Consumer Journal of Advertising Research*. Cambridge University Press, 2000. Volume 40. Issue 6. P. 39-48.
14. Kozlovska G.B. Pragmatic Functions of Repetitions in Newspaper Informational Texts. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 15 (83). С. 44-46.
15. McDonald R. Shakespeare's Late Style. Cambridge University Press, 2006. P. 181-218.
16. Rampersad N. Repetition in Words Combinatorics, Words and Symbolic Dynamics. Cambridge University Press, 2016. P. 101-150.
17. Runia D.T. Repetitions in the Letters of Synesius. *Antichthon*. Cambridge University Press, 2015. Volume 13. P. 103-159.

References:

1. Beketova, O.V. (1997) Strukturno-semantychni ta funktsionalni osoblyvosti fihur povtoru v arhumentatyvnykh tekstakh [Structural, Semantic and Functional Features of Repetition Figures in Argumentative Texts]. *Visnyk Kyivskoho derzhavnoho linhvistychnoho universytetu. Ser. Filolohiia*. Vyp. 5. S. 3-12. [in Ukr.].
2. Horobets, I.V. (2018) Naitypovishi riznovydy ta prahmastylystychni funktsii anaforychnoho povtoru v movi suchasnoi ukrainskoi presy [The Most Typical Varieties and Pragmatic Functions of Anaphoric Repetition in the Language of the Modern Ukrainian Press]. *Linhvistychni doslidzhennia: zb. nauk prats KhNPU im. H.S. Skovorody*. Vyp. 48. S. 238-243. [in Ukr.].
3. Zhuk, T.V. (2005) Leksychnyi ta syntaksychnyi povtor v ukrainskii narodnii tvorchosti [Lexical and Syntactic Repetition in Ukrainian Folk Art]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. Kyiv. 18 s. [in Ukr.].
4. Zahnitko, A.P. (2006) Linhvistyka tekstu: Teoriia i praktykum [Linguistics of the Text: Theory and Practice]: nauково-навч. posib. Donetsk: DonNU. 289 s. [in Ukr.].
5. Ivkova, N.M. (2004) Strukturno-semantychni riznovydy leksychnoho povtoru v publitsystrychnomu teksti [Structural and Semantic Varieties of Lexical Repetition in a Journalistic Text]. *Visnyk Lviv. un-tu. Ser. Filolohiia*. Vyp. 34. Ch. II. S. 284-291. [in Ukr.].
6. Kobziev, M.V. (2014) Leksychnyi povtor v anhliiskii i ukrainskii movakh [Lexical Repetition in English and Ukrainian Languages]: avtoreferat dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.17. Donetsk. 22 s. [in Ukr.].

7. Malinovskyi, E.F. (2012) Osoblyvosti funktsionuvannia prostoho kontaktneho povtoru u riznykh typakh dyskursu [Peculiarities of the Functioning of Simple Contact Repetition in Different Types of Discourse]. *Filolohichni nauky. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu*. Vyp. 65. S. 170-173. [in Ukr.].
8. Pakholok, Z.O. (2015) Katehoriia povtoriuvanosti: movnyi ta movlenniieviy vymiry [Repeatability Category: Language and Speech Dimensions]: avtoref. dys. ... doktora filol. nauk: 10.02.15. Kyiv. 36 s. [in Ukr.].
9. Petryk, O.M. (2017) Variatyvnyi leksychnyi povtor v aspekti perekladu [Variable Lexical Repetition in the Aspect of Translation]. *Molodyi vchenyi*. № 4.3 (44.3). S. 195-199. [in Ukr.].
10. Sokolova, I.V. (2002) Prahmatyko-komunikatyvni kharakterystyky katehorii povtoru v tekstakh-anonsakh [Pragmatic and Communicative Characteristics of the Repetition Category in Announcement Texts]: avtoref. dys.... kand. filol. nauk: 10.02.04. Kharkiv: KhNU. 21 s. [in Ukr.].
11. Benchez, Reza (2014) Repetitions which are not repetitions: the non-redundant nature of tautological compounds. *English Language & Linguistics*. Cambridge University Press. Volume 18. Issue 3. P. 431-447. [in Eng.].
12. Brietz Monta, Susannah (2016) The Cambridge Companion to Literature and Religion. Cambridge University Press. P. 132-148. [in Eng.].
13. Ehrenberg, Andrew S. C. (2000) Repetitive. *Advertising and the Consumer Journal of Advertising Research*. Cambridge University Press. Volume 40. Issue 6. P. 39-48. [in Eng.].
14. Kozlovska, G.B. (2022) Pragmatic Functions of Repetitions in Newspaper Informational Texts. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: serii «Filolohiia»*. Ostroh: Vyd-vo NaUOA. Vyp. 15 (83). S. 44-46. [in Eng.].
15. McDonald, R. (2006) Shakespeare's Late Style. Cambridge University Press. P. 181-218. [in Eng.].
16. Rampersad, N. (2016) Repetition in Words Combinatorics, Words and Symbolic Dynamics. Cambridge University Press. P. 101-150. [in Eng.].
17. Runia, D.T. (2015) Repetitions in the Letters of Synesius. *Antichthon*. Cambridge University Press. Volume 13. P. 103-159. [in Engl.].

Oleh Honcharuk

RECURRENCE AS ONE OF THE MAIN SYNTACTIC AND STYLISTIC MEANS IN TEXT CONSTRUCTION

The article provides a general analysis of the research of Ukrainian and foreign linguists on the study of such a stylistic tool as repetition. A description of the phenomenon of recurrence and its definition are given.

In linguistics, the phenomenon of recurrence is described as one of the sources of enrichment of stylistic means of language. By deliberately and precisely repeating units of speech, the author manages to strengthen the power of his opinion and exaggerate his feelings. Repetition is the most common, oldest stylistic device in fiction, and masters of the word used it to express a subjective attitude to the depicted object, to evaluate it, to attract the attention of the listener or reader. Recurrence is the repetition of textual, compositional or thematic units with a certain artistic and aesthetic purpose, marked in the form of figurative and thematic repetitions. It is the most used syntactic and stylistic figure in the language of artistic and journalistic works.

Repetitive units at any level are significant in literary and journalistic texts, in Internet communication, in spoken language. They are distinguished phonetically, intonationally and graphically, attracting the attention of the recipient and always expressing important intentions of the speaker. Recurrence is defined as a figure of speech, which

consists in the repetition of sounds, words and expressions in a certain sequence, that is, the repetition is diverse in structure. It manifests itself at different levels of speech. In the system of repeating units of the Ukrainian language, every link is important.

The peculiarity of recurrence as a stylistic technique consists in strengthening and anchoring the statement in the mind of the reader, in appealing to his emotions, feelings and moods. It is not only a stylistic figure, it is an emotionally colored model of pressure on the reader's subconsciousness, which should be used in the text in a certain place and at a certain time. Therefore, the main stylistic function of this phenomenon is the function of enhancing the emotional and aesthetic impact.

The issue of recurrence lies at the junction of various disciplines and scientific directions, besides it does not limit its theoretical and practical study, but, on the contrary, contributes to the constant search for new research aspects.

Key words: recurrence, repetition, language level, cohesion, text syntax, text stylistics.

Отримано: 18.11.2023 р.

УДК 81'373.6

DOI: 10.32626/2309-7086.2023-20.42-51

Наталія Дворницька

ORCID 0000-0002-4825-4574,

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
слов'янської філології та загального мовознавства,*

*Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка*

Вікторія Ринда

ORCID 0000-0003-3883-7984,

*асистент кафедри слов'янської філології та загального мовознавства,
Кам'янець-Подільський національний*

університет імені Івана Огієнка

ЯВИЩЕ СЕМАНТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОНЦЕПТІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОГНІТИВНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ МОВИ

У статті розглядається через призму когнітивного підходу сучасної філософії мови проблема семантичної трансформації деяких концептів, що є активними елементами сакральних текстів. Аналіз проводиться на підґрунті порівняльної інтерпретації в біблійному й лінгвістичному дискурсах із застосуванням різноаспектного етимологічного аналізу з послідовним дотриманням фонетичного, словотворчого, семантичного, хронологічного критеріїв.

Ключові слова: філософія мови, когнітивна лінгвістика, семантична трансформація, концепти, сакральні тексти, етимологічний аналіз, порівняльна інтерпретація.

Постановка проблеми. Філософія мови як наукова дисципліна стала невід'ємною складовою майже всіх філософських і лінгвістичних концепцій сьогодення. Сам термін «філософія мови» вперше увійшов до наукового обігу завдяки працям таких філософів XVIII ст., як Г.-К. Ліхтенберг, І.-Г. Гаман,